

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی: ISI برای پیشرفت علوم انسانی ما یک مانع است

سعید ارکان زاده یزدی

گروه اجتماعی: مهدی گلشنی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی گفت: «برای مقالات علمی به صرف چاپ شدن در مجلات ISI نمی توان امتیازی قائل شد. برخی جاها که وابسته به ISI هستند با گرفتن ۵۰۰ دلار یک مقاله را چاپ می کنند. افرادی حاضرند چند میلیون تومان پول بدهند برای اینکه اسمشان کنار فردی که مقاله اش در ISI چاپ می شود، به عنوان نویسنده بیاید.» پس از روی کار آمدن دولت محمود احمدی نژاد و به وزارت رسیدن محمدمهدی زاهدی در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بارها از مدیران این وزارتخانه شنیده شد که سیستم ISI برای علوم انسانی داخل کشور مناسب نیست.

برخی نیز از تشکیل یک موسسه مشابه ISI داخلی برای علوم انسانی ایران سخن می رانند. موسسه ISI مخفف موسسه اطلاعات علمی Information Sciences Institute است که فهرستی از مجلات علمی مطابق با استانداردهای مقالات علمی جهان را ارائه می کند.

در ایران ارتقای بسیاری از استادان و دانشگاه ها با تعداد مقالات چاپ شده در مجله های ISI ارتباط مستقیم دارد و مدیران وزارت علوم معتقدند که دانشگاه های ایران زیادی به مقالات ISI وابسته اند. ISI از سال ۱۹۷۲ در دانشگاه کالیفرنیا جنوبی تاسیس شده است. مهدی گلشنی دبیر پژوهشگاه علوم انسانی در گفت و گویی که در حاشیه گردهمایی روسای پژوهشگاه ها و پژوهشکده های وزارت علوم با شرق انجام داد، گفت: «وابستگی به مجلات ISI ما را به طرف کارهای مصنوعی رانده است. در صورتی که چیزی که علم را رونق می دهد این است که به دنبال نوآوری های نظری ای باشیم که به درد رفع نیازهای داخلی نیز بخورد.» وزیر علوم و معاون فرهنگی وزیر از معقول شدن علوم انسانی در دوره وزارت جدید خبر داده اند. آنها معتقدند که علوم انسانی باید به سوی تولیدات داخلی گرایش پیدا کند و لزوماً علوم اجتماعی یا سیاسی یا اقتصادی منطبق با آموزه های غربی نباشد. مدیران وزارت علوم داخلی شدن تولیدات علوم انسانی را هم راستا با سیاست «وحدت حوزه و دانشگاه» و اسلامی تر شدن دانشگاه ها می دانند. گلشنی گفت: «علوم انسانی در کشور ما اغلب تقلیدی است و عین آنچه را که در غرب هست داریم تقلید می کنیم. اصلاً به اینکه این علوم چه قدر با خصوصیات بومی و فرهنگی ما تطبیق دارند فکر نمی کنیم.» او آشنا نبودن اغلب استادان با زبان انگلیسی را یکی از دلایل مهجور ماندن مقالات ایرانی ها در سطح بین المللی دانست: «در برخی از قسمت های علوم انسانی کارهای خوبی انجام می شود اما چون اکثر استادانی که خیلی خوب کار می کنند زبان انگلیسی نمی دانند، مقالاتشان ترجمه نمی شود. اگر وزارت علوم در سال های گذشته همت کرده بود و مقالات خیلی خوبی را که توسط استادانی که واقعاً در حوزه خودشان مرجع هستند انجام شده، ترجمه و منتشر کرده بود، بقیه کشورها هم می فهمیدند که مثلاً در فلسفه یا سایر قسمت های علوم انسانی در ایران چه کارهایی دارد انجام می شود. ما هیچ انعکاسی در خارج از کشور نداریم و این طور تلقی می شود که کاری انجام نمی شود.»

دبیر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی گفت: «درباره علوم انسانی بی انصافی خاصی دارد اتفاق می افتد. بسیاری از حوزه های علوم انسانی ایران هستند مثل زبان های باستانی ایران یا عروض شعر فارسی که مجله ISI درباره آن وجود ندارد.» او نیز معتقد است که باید یک فهرست مجلات همچون فهرست ISI برای داخل کشور ایجاد کرد: «ما در داخل کشور هم مجلات خیلی خوبی می توانیم به راه بیندازیم، سختگیری کنیم و خودمان مجله ای مثل ISI برای خودمان درست کنیم. می توان این قدر رقابت به وجود آورد که فقط مقالات درجه اول چاپ شود و رودربایستی در آن نباشد. ما اصلاً برای انجام هیچ کدام از این کارها کوششی نکرده ایم.» او گفت: «هزاران مجله خارجی هست که وقتی در حوزه های علوم انسانی بحث علوم انسانی بومی پیش می آید علاقه به چاپ مقاله ندارند. مسئله ISI در وضعیت فعلی به جای اینکه به پیشرفت علم ما کمک کند یک مانع است. مقالات بسیار ارزشمندی هستند که در ISI چاپ نمی شوند و مقالاتی در ISI هم هستند که ارزشی ندارند. بارها تاکید شده است که به کیفیت و محتوای مقالات توجه داشته باشیم. ما می توانیم مجلاتی در حد ISI راه بیندازیم اما بیشتر مسائل را به تعارف می گذرانیم. به نظرم تا وقتی که با خودمان تعارف داشته باشیم درجه بندی مجلات علمی هم مشکلی را حل نمی کند. اگر قرار باشد ISI داخلی هم راه بیفتد اما این تعارف ها وجود داشته باشند و باز به محتوا اهمیت ندهیم وضعیت علوم همین طور خواهد بود.»